

waarnemingen van de Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*) respectievelijk onder aan de St. Pietersberg bij de Enci op 25 augustus en op Leverkruid op een oosthelling van de St. Pietersberg in België op 8 augustus (A. Willems). De Nachtvliinder *Lithopane lamda* (een uiltje) werd deze zomer in Noord-Limburg waargenomen. De heer J. Aben telde er 6 exemplaren waarvan een ♂ eitjes legde op Gagel. Tenslotte meldde de heer Felix de waarneming van een Hazelworm langs het kanaal in Bosscherveld, bij Wonck (B.) waar 6 exemplaren werden gezien en bij Kanne (B.) waar een vrij dik (eitjes?) ♀ (?) werd waargenomen.

De heer Damen meldde vervolgens een afgrijselijk waarneming uit de omgeving van Vaals waar hij getuige was van de wijze waarop een pony een lammetje doodde. Geen der aanwezigen kende andere voorbeelden van dergelijk onverklaarbaar agressief gedrag van pony's. Tijdens zijn vakantie in de Provence (Fr.) merkte de heer Damen dat enkele vleermuizen 's

nachts herhaaldelijk tegen de antenne van zijn auto vlogen. Pas na drie nachten kwam hier een einde aan. Hoewel een mogelijk leerproces niet mag worden uitgesloten, leek het de aanwezigen het waarschijnlijkst dat er na die derde nacht geen insecten meer rond

de antenne vlogen.

De heer Van Noorden vroeg zich af hoe het mogelijk is dat uit zaden van Grapefruits telkens twee plantjes ontkiemen. Toevallige tweelingen leken hem gezien de grote frequentie waarmee dit voorkwam niet waarschijnlijk maar geen der aanwezigen wist een plausibele verklaring.

De heer Kemp meldde enkele waarnemingen van min of meer bijzondere plantesoorten: Kleine watereppe (*Berula erecta*) en Pijptorkruid (*Oenanthe fistulosa*) tussen Geulle en Elsloo, Zwanebloem (*Butomus umbellatus*) tussen Ifteren en Bunde, Groot moerasscherm (*Apium nodiflorum*) in de sloot ten zuiden van kasteel Wylre en Gevlekte scheerling (*Conium maculatum*) ten oosten van het Julianakanaal

noord van het kasteel Stein. Hierop ontspon zich een discussie over de wijze waarop dergelijke bermen en overhoekjes beheerd worden. Het zou een goede zaak zijn indien in voorkomend geval de beherende instanties advies zouden vragen aan deskundigen inzake het tijdstip van bijvoorbeeld maaien. Daarnaast lijkt toch de enige mogelijke weg om bepaalde soorten enigszins te beschermen het keer op keer attenderen van de verantwoordelijke bestuurders op het voorkomen van bepaalde te beschermen soorten planten en dieren.

De heer Kemp meldde vervolgens dat hij de laatste Gierzwaluw dit jaar op 3 september heeft gezien. Het vertrek van Gierzwaluwen geschiedt altijd vrij plotseling en massaal. Tenslotte liet Br. Virgilius enkele belangwekkende vondsten van wespen rondgaan waarover hij vermoedelijk nog wel eens in het Maandblad zal schrijven zodra alle gegevens van de vangsten bekend zijn.

Rond half elf kon de voorzitter deze zeer gevarieerde avond afsluiten.

Wim Bult verlaat na 23 jaar het algemeen bestuur

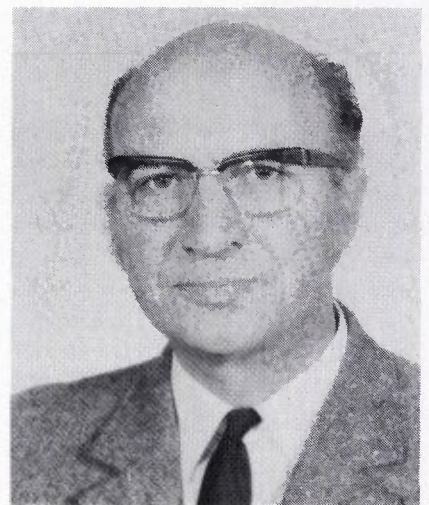
Op de jaarvergadering van 17 juni 1962 te Venlo werden Wim Bult en Ru Ex zaliger bij acclamatie gekozen als lid van het algemeen bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De betrekkelijkheid van alle dingen blijkt ook hier weer: op 43 jarige leeftijd werd hij in het bestuur opgenomen "als vertegenwoordiger van een jongere generatie", zoals in het Maandblad van 27 juni daarop volgend te lezen staat.

Nu, één generatie later, kunnen we vaststellen, dat er in onze vereniging ook op dit punt veel is veranderd, de gemiddelde leeftijd van de actieve leden is immers drastisch gedaald. Dat dit niet in één keer is gebeurd blijkt uit het verwijt, dat een medebestuurder Wim Bult één jaar na zijn verkiezing maakte: "Nu hebben we jongere bestuursleden en er is nog niets veranderd!"

Daarin gesterkt door zijn onderwijservaring was Wim Bult tot de overtuiging

gekomen, dat de activiteiten van het Genootschap alleen meer leven konden worden ingeblazen, door het aandeel van de jongeren te vergroten. Omdat jongeren in het algemeen een hekel hebben aan vergaderen zou hun aandeel iets praktisch moeten zijn. Toen de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland in het begin van de zeventiger jaren bekend maakte te willen beginnen met een onderzoek van de Nederlandse broedvogels, zag hij zijn kans. Hij werd coördinator voor het district Zuid-Limburg en had als zodanig, daarbij gesteund door Huub Gilissen, veel contacten met jongere vogelaars. Dit leidde tot de oprichting van de Vogelstudiegroep binnen het Genootschap door laatstgenoemde op 20 maart 1976.

Omdat Wim Bult behalve voor vogels ook veel belangstelling had voor paddestoelen, werd op zijn voorstel een half jaar tevoren, op 7 oktober 1975, in

Heerlen de Paddestoelenstudiegroep opgericht, waarvan hij nu nog steeds voorzitter en bindende kracht is. De studiegroep heeft in de afgelopen jaren bekendheid verworven door haar onderzoek van de paddestoelenflora van de steenberg in de Oostelijke Mijnstreek.

Om niet zelf in de fout te vervallen, die hij anderen wel eens heeft verweten, besloot Wim Bult niet meer te candideren voor het algemeen bestuur, waarin hij zo lang zitting heeft gehad. Hij kan zich er op beroemen een werk-

zaam aandeel te hebben gehad in de positieve ontwikkelingen die zich in de afgelopen twee decennia in het Genootschap hebben voorgedaan, waarvoor vanaf deze plaats onze welgemeende dank. Wij, leden van de Kring

Heerlen, hopen dat hij nog menig jaar voorzitter van onze kring wil blijven.

Paul Spreuwenberg

Over konijnenplagen in Midden- en Zuid-Limburg 1860-1920

E. Pelzers en J. Thissen

p.a. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Postbus 9201, Arnhem.

Tussen 1860-1920 traden in Midden- en Zuid-Limburg diverse konijnenplagen op. Dit artikel doet verslag van de plagen die destijds bij de Gouverneur van Limburg bekend werden en van de verwickelingen rond een plaag in Berg en Terblijt. Ook enkele ecologische factoren die bij de konijnenplagen een rol speelden, worden belicht. Het artikel eindigt met een uitvoerige beschrijving van konijnenactiviteiten in Berg en Terblijt.

Konijnen en konijnenplagen

Het konijn is tijdens de middeleeuwen door menselijk toedoen verspreid over West-Europa. Voor 1200 was de verspreiding van het konijn beperkt tot het westelijk deel van het mediterrane gebied (NIETHAMMER, 1963). Op adellijke hoven begon men in de dertiende eeuw konijnen-waranden en omheinde konijnenbergjes aan te leggen, om de dieren te fokken voor feestmalen en jachtvermaak. Van hieruit kwamen de konijnen in de vrije natuur terecht. Door het rooien van bos voor de landbouw wisten ze zich sterk uit te breiden (VAN DER FEEN, 1963).

Het aantal konijnen kan in bepaalde streken periodiek sterk variëren (MIDDLETON, 1934). Perioden van hoge populatiedichtheden wisselen af met perioden van lage dichtheden. Bij hoge dichtheden kunnen konijnen graaf- en vraatschade aanrichten. Zo zijn er na de introductie van het konijn in Australië en Nieuw-Zeeland talrijke plagen geweest. Bull (1962) vermeldt de volgende factoren die van invloed zijn op de populatiedynamica van het

konijn: intraspecifieke concurrentie, weersomstandigheden, ziekten en parasieten, predatie, voedselcondities en beschuttingscondities. Deze factoren zouden, al dan niet gecombineerd, zorgen voor het fluctueren van het aantal konijnen in een bepaalde streek.

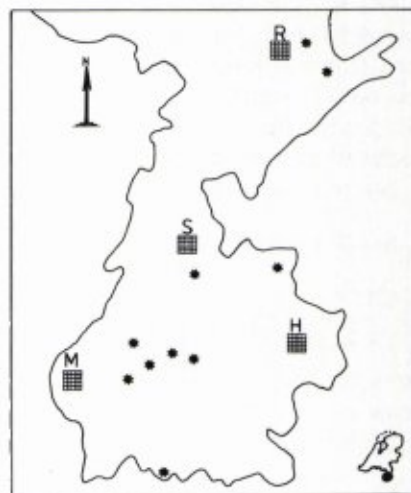
Dit artikel geeft enige achtergronden van enkele konijnenplagen in Midden- en Zuid-Limburg tussen 1860-1920. De gegevens zijn ontleend aan archiefstukken uit het Provinciaal Archief te Maastricht. Het leeuwedeel van de informatie is afkomstig uit P.A. 8628 (1).

Reeds in enige eerder verschenen artikelen werden uit P.A. 8628 gegevens gebruikt. Husson (1949) en Pelzers *et al.* (1984) analyseerden met behulp van dit archiefstuk de toename van hamsters in Limburg aan het einde van de vorige eeuw.

Voor 1850 zijn er in de archieven van het P.A. slechts weinig gegevens over het voorkomen van konijnen. Het konijn hoort niet bij de in art. 46 van de Jachtwet 1814 genoemde schadelijke dieren, waarvoor premie uitbetaald werd, en staat dus niet op de door de houtvester ingevulde lijsten (2) waarin verantwoording wordt afgelegd voor

de uitgekeerde bedragen. In art. 46 werden alleen dieren genoemd die naar men meende schadelijk waren voor de jacht. Schade voor de landbouw was toendertijd niet relevant in het kader van de Jachtwet. Vergaande conclusies over het optreden van het konijn voor 1850 kunnen niet getrokken worden door het ontbreken van gedetailleerde gegevens.

Uit de correspondentie van de Gouverneur met gemeentelijke functionarissen tussen 1860-1920 wordt duidelijk dat er in een aantal gemeenten konijnenplagen voorkwamen (3) (zie figuur 1). Zo meldt de burgemeester van Maasniel dat de konijnen in de omgeving van Asenray en Straat zo sterk vermenigvuldigd zijn, dat het onmogelijk is deze met schieten en vallen te verdelgen (14 juli 1865). De bur-

Figuur 1. Gemeenten, waar volgens archiefstuk P.A. 8628 konijnenplagen voorkwamen tussen 1860 - 1920, in Midden- en Zuid-Limburg